

Dariusz Wróbel

(Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Przyczynek prozopograficzny do dziejów tzw. wyprawy łuckiej w 1431 roku*

*A Prosopographical Contribution to the History
of the Lutsk' Expedition in 1431*

STRESZCZENIE

Publikowany tekst dotyczy epizodu związanego z początkiem wojny polsko-litewskiej w 1431 r. Dotąd wykorzystywano go na ogół tylko za pośrednictwem krótkiego rejestru. Dzięki niemu poznajemy 45 znanych imiennie uczestników wyprawy łuckiej, którzy 3 lipca 1431 r. wysłali listy wypowiednie wielkiemu księciu litewskiemu Świdrygielle z obozu wojskowego w Bystrzycy na ziemi lubelskiej. Zachował się tekst jednego z nich, którego autorem był kasztelan krakowski Mikołaj z Michałowa (publikowany w *Aneksie*).

Słowa kluczowe: szlachta, list wypowiedni, wyprawa łucka, edycja źródeł

W krzyżackiej księdze kancelaryjnej (*Ordensfoliant 14*, dawniej *Registrant C*, znany też jako *Foliant A 229*), spisanej w latach trzydziestych XV stulecia, znajduje się zestawienie 45 dostojników małopolskich i mniej znanych rycerzy, pochodzących głównie z ziemi lubelskiej. Osoby te 3 lipca 1431 r. w Bystrzycy na terenie ziemi lubelskiej, przed rozpoczęciem wyprawy wojennej, posłały listy wypowiednie wielkiemu księciu litewskiemu Świdrygielle. Oprócz owego spisu w księdze zamieszczono też kopię jednego z listów, wystawionego przez kasztelana krakowskiego Mikołaja z Michałowa¹.

* Autor składa serdeczne podziękowania Pani Profesor Annie Sochackiej, która skorygowała odczyt źródła, skonsultowała dane prozopograficzne w komentarzach do tekstu i łaskawie udostępniła posiadane przez siebie wypisy z ksiąg ziemskich lubelskich.

¹ Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz Berlin-Dahlem, XX. Hauptabteilung [dalej: GSPK], *Ordensfoliant 14*, s. 598–599 [dalej: OF 14]; zob. też: *Fortsetzung zu Peter von Dusburgs Chronik von Conrad Bitschin*, Bearb. von M. Toepfen, w: *Scriptores rerum Prussicarum*, Bd. III, Hrsg. von T. Hirsch, M. Töppen, E. Strehlike, Leipzig 1866, s. 495 [dalej: SRPr.]; *Regesta historico-diplomatica Ordinis S. Mariae Teutonicorum 1198–1525*, P. I: *Index Ta-*

Przekaz jest znany historiografii głównie w formie dwóch lakonicznych regestów, pozwalających jedynie ogólnie stwierdzić sam fakt wypowiedzenia wojny przez Polaków². Bezpośrednio do źródła sięgnęli dotąd tylko Adam Szweda, który streścił list kasztelana krakowskiego oraz podał imiona czternastu innych wystawców, a także Wioletta Zawitkowska i Sergej Polechov³.

Prezentowany fragment zakonnego registrantu (OF 14) stanowi ważne uzupełnienie dotychczas znanych i wykorzystywanych przekazów, bowiem przynosi informacje o 45 uczestnikach tzw. wyprawy łuckiej z lata 1431 r., znacząco poszerzając ich listę, konstruowaną dotąd głównie na podstawie *Roczników* Jana Długosza. Analiza personaliów osób wymienionych w spisie umożliwi wychwycenie różnorodnych powiązań między nimi i pozwoli uzupełnić bądź skorygować ich biografie. Znając miejsce wystawienia listów wypowiednich, inaczej niż dotychczas należy widzieć początek kampanii łuckiej. Zachowane listy wypowiednie polskich rycerzy z pierwszej połowy XV w. stanowią rzadkość, a dostęp do zasobów archiwum pokrzyżackiego w Berlinie-Dahlem wciąż nie jest powszechny. Myślę, że powyższe względy wystarczająco uzasadniają decyzję o udostępnieniu źródła szerszym kręgom badaczy w ramach niniejszej publikacji.

Listy wypowiednie (łac. *littera diffidatoria*, niem. *Fehdebrief*) były uznawanym w późnym średniowieczu sposobem deklarowania wrogości i informowania przeciwnika o zamiarze zbrojnego wystąpienia przeciw niemu, mocno osadzonym w ówczesnej mentalności i obyczajowości rycerskiej. W polskiej literaturze przedmiotu temat ten kompleksowo przedstawił A. Szweda⁴. W treści pism tego rodzaju spisywane były powody mające usprawiedliwiać w rozumieniu wystawcy jego zbrojne wystąpienie przeciw adresatowi. Zwyczaj wypowiedzania wojny za pomocą specjalnego pisma nie tylko przez samego monarchę, ale także przez zaciężnych pozostających na jego służbie, sojuszników i własnych poddanych był wówczas

bularii Ordinis S. Mariae Teutonicorum Regesten zum Ordensbriefsarchiv, Vol. 1: 1198–1454, Bearb. von E. Joachim, Hrsg. von W. Hubatsch, Göttingen 1948, nr 5667, s. 354 [dalej: RHD].

² A. Lewicki, *Powstanie Świdrygiełły. Ustęp z dziejów unii Litwy z Koroną*, „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny” 1892, seria II, 4, s. 219 i 449 (przyp. 12); J. Matusas, *Šovitrigaila Lietuvos didysis kunigaikštis*, Vilnius 1991, s. 51; T. Stolarczyk, *Świdrygiełło przeciw Jagielle. Tzw. wojna łucka w 1431 r.*, „Mars” 2001, 10, s. 7; G. Błaszczuk, *Dzieje stosunków polsko-litewskich*, t. 2: *Od Krewa do Lublina*, cz. 1, Poznań 2007, s. 639.

³ A. Szweda, *Organizacja i technika dyplomacji polskiej w stosunkach z zakonem krzyżackim w Prusach w latach 1386–1454*, Toruń 2009, s. 289. Zob. też: B. Nowak, *Ród Porajów w Małopolsce w średniowieczu*, Kraków 2009, s. 254 (z powołaniem się na A. Szwedę); W. Zawitkowska, *Walka polityczno-prawna o następstwo tronu po Władysławie Jagielle w latach 1424–1434*, Rzeszów 2015, s. 274; С. Полехов, *Наследники Витовта. Династическая война в Великом княжестве Литовском в 30-е годы XV века*, Москва 2015, s. 196–197.

⁴ A. Szweda, *Organizacja i technika dyplomacji*, s. 281–292; w szerszym zakresie: idem, *Feud in Medieval Poland. An Introduction into the Concept*, w: *Fehdehandeln und Fehdegruppen im spätmittelalterlichen und frühneuzeitlichen Europa*, Hrsg. von M. Prange, Ch. Reinle, Göttingen 2014, s. 93–107, zwłaszcza s. 94–96. W tych pracach dalsza literatura przedmiotu.

praktykowany m.in. w stosunkach polsko-krzyżackich. Udokumentowane przykłady pochodzą z lat: 1410, 1414, 1422, 1433 i 1454⁵.

Wypada pokrótce przybliżyć okoliczności, w których pojawił się prezentowany przekaz. Po śmierci wielkiego księcia Witolda Kiejstutowicza (27 X 1430) władzę wielkksiążęcą na Litwie nieoczekiwanie przejął najmłodszy brat króla polskiego Władysława II Jagiełły – Świdrygiełło⁶. Wyniesienie go na tron wielkksiążęcy z pominięciem procedur zapisanych w aktach horodelskich (1413) znacząco pogłębiło kryzys istniejący w stosunkach polsko-litewskich od 1429 r. Już zjazd walny zorganizowany przez panów polskich w Warcie 6 grudnia 1430 r., pod nieobecność króla, przewidywał zwołanie pospolitego ruszenia ze wszystkich ziem Królestwa na wyprawę przeciwko Świdrygiełłu. Miało ono zgromadzić się w Kijanach nad Wieprzem w ziemi lubelskiej⁷. Uchwałę tę powtórzono następnie na zjeździe w Sandomierzu w lutym 1431 r. z udziałem monarchy powracającego z Litwy⁸. Wówczas zmodyfikowano pierwotny plan i cel kampanii letniej, wyznaczając miejsce gromadzenia się w pogranicznym Horodle⁹.

Pojawienie się kilkudziesięciu dostojników i rycerzy pochodzących zarówno z Krakowskiego, Sandomierskiego, jak i Lubelskiego w Bystrzycy

⁵ *Codex epistolaris Vitoldi magni ducis Lithuaniae 1376–1430*, wyd. A. Prochaska, Kraków 1882; nr 449–451, 590, 1304; GSPK, Ordensbriefsarchiv, nr 3817, 3818, 3836, 3837, 6568; *ibidem*, OF 14, s. 737–738; M. Biskup, *Miscellanea archiwalne z okresu wojen polsko-krzyżackich z lat 1410–1414*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 1960, 2, s. 161–162; idem, *Wojny Polski z Zakonem Krzyżackim 1308–1521*, wyd. 2, Oświęcim 2014, s. 117, 143; idem, *Trzynastoletnia wojna z Zakonem Krzyżackim 1454–1466*, wyd. 2, Oświęcim 2014, s. 162; K. Kwiatkowski, *Wyprawa letnia 1410 roku*, w: S. Józwiak, K. Kwiatkowski, A. Szweđa, S. Szybkowski, *Wojna Polski i Litwy z zakonem krzyżackim w latach 1409–1411*, Malbork 2010, s. 288, 337–338; A. Szweđa, *Organizacja i technika dyplomacji*, s. 283–285.

⁶ Sytuację na Litwie po śmierci Witolda omówili: A. Lewicki, *op. cit.*, s. 194–204; J. Matusas, *op. cit.*, s. 34–43; L. Kolankowski, *Dzieje Wielkiego Księstwa Litewskiego za Jagiellonów*, t. 1: 1377–1499, wyd. 2, Oświęcim 2014, s. 156–160; J. Nikodem, *Wyniesienie Świdrygiełły na Wielkie Księstwo Litewskie*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 2003, 19, s. 5–31; G. Błaszczuk, *op. cit.*, s. 617–625; K. Osiński, *Przejęcie stolca wielkksiążęcego przez Świdrygiełło. Próba rekonstrukcji wydarzeń do końca 1430 roku*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 2015, 43, s. 7–33; C. Полехов, *op. cit.*, s. 148–176.

⁷ *Annales seu cronicae incliti regni Poloniae*, lib. XI (1413–1430), ed. G. Wyrozumski et al., Varsaviae 2000, s. 320. Kijany (obecnie Kijany Kościelne) w pow. lubelskim stanowiły wówczas majątek Jana z Kijan h. Syrokomla (zob. przyp. 33; *Słownik historyczno-geograficzny województwa lubelskiego w średniowieczu*, oprac. S. Kuraś, w: *Dzieje Lubelszczyzny*, t. 3, red. T. Mencil et al., Warszawa 1983, s. 100 [dalej: SHGL]; A. Sochacka, *Własność ziemska w województwie lubelskim w średniowieczu*, Lublin 1987, s. 93).

⁸ *Annales seu cronicae*, lib. XI et XII (1431–1444), ed. K. Ożóg et al., Varsaviae 2004, s. 14.

⁹ *Ibidem*, s. 24. Horodło leżało w ziemi bełskiej, lecz od 1412 r. do 1413 r. było wyłączone z domeny książąt mazowieckich i do 1430 r. pozostawało pod władzą wielkiego księcia Witolda (A. Janeczek, *Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego. Województwo bełskie od schyłku XIV do początku XVII w.*, Warszawa 1993, s. 32–33, 228–229).

(*Bysazicza*) może świadczyć, że w tej miejscowości wyznaczono punkt zborny dla kontyngentów małopolskich¹⁰. Działo się to pod nieobecność króla, który do końca czerwca 1431 r. przebywał na Rusi i stamtąd, zapewne na czele rycerstwa czerwonoruskiego, udał się wprost pod Horodło. Tu – według relacji Jana Długosza – miał stanąć już 9 lipca i stacjonować 12 kolejnych dni, czekając na zebranie się całego wojska¹¹. Podczas pobytu w Horodle król wysłał swemu bratu list wypowiedni, który się nie zachował i jego treść poznajemy za pośrednictwem *Roczników* Długosza¹². Najpewniej jednocześnie zostały wyekspediowane listy pozostałych uczestników kampanii, w tym także te wystawione w Bystrzycy. Owa korespondencja dotarła do Świdrygiełły 14 lipca 1431 r. i została przesłana przez niego (zapewne jej odpisy) wielkiemu mistrzowi, do którego dotarła około 23 lipca¹³.

Najwyżsi dostojnicy, jak kasztelanowie: krakowski, sądecki i wojnicki, wysłali Świdrygiełłę indywidualne listy. Jest wielce prawdopodobne, że osobiście znali księcia, co wyraźnie sugerują sformułowania zawarte w liście Mikołaja z Michałowa¹⁴. Wspólne pismo wystosowali dwaj synowie kasztelana wojnickiego Piotr i Jan z Sienna. Kolejne wyekspediowali znaczący przedstawiciele szlachty lubelskiej na czele z miejscowym starostą Piotrem z Kurowa (14 osób) oraz oddzielnie pozostałych 26 rycerzy, głównie miejscowych, ale i pochodzących z innych terenów Małopolski¹⁵.

Tylko dwie osoby wymienione w krzyżackim spisie zostały poświadczane jako aktywni uczestnicy kampanii łuckiej w relacji Długoszowej –

¹⁰ Na terenie ziemi lubelskiej były trzy miejscowości o tej nazwie (SHGL, s. 43–45). Biorąc pod uwagę, 1) że zdecydowana większość Małopolan musiała przekraczać Wisłę w Zawichoście, ewentualnie w Solcu oraz 2) że miejscem koncentracji pospolitego ruszenia było Horodło, należy uznać, iż chodzi o Bystrzycę położoną w odległości ok. 30 km na południowy zachód od Lublina, nieopodal szlaku biegnącego na wschód w kierunku Włodzimierza i Łucka (zob. T. Dunin-Wąsowicz, *Sandomierska sieć drożna w wiekach średnich*, w: eadem, *Drogami średniowiecznej Polski. Studia z dziejów osadnictwa i kultury*, Warszawa 2011, ryc. 3 na s. 191). Była to wieś klasztorna, a jej właścicielami byli cystersi z Koprzywnicy (A. Sochacka, *Własność ziemska*, s. 17, 32, 67). Mniej prawdopodobna, choć możliwa, wydaje się alternatywa, że chodzi o Bystrzycę położoną w odległości 12 km na północny wschód od Lublina, nad Wieprzem. W miejscowości tej poświadczona jest własność szlachecka i królewska (SHGL, s. 43; A. Sochacka, *Własność ziemska*, s. 24, 44, 87, 93).

¹¹ *Annales seu cronicae*, lib. XI et XII, s. 24; por. *Codex epistolaris saeculi decimi quinti (1384–1492)*, t. 2, wyd. A. Lewicki, Kraków 1891, nr 191, 192; A. Gąsiorowski, *Itinerarium Władysława Jagiełły 1386–1434*, Warszawa 1972, s. 91.

¹² *Annales seu cronicae*, lib. XI et XII, s. 25; por. GSPK, OF 14, s. 600 – Świdrygiełło w liście z 15 VII 1431 r. wysłanym z puszczy nad Prypecią wspominał o otrzymaniu listów wypowiedni od króla, jego poddanych oraz od książąt mazowieckich.

¹³ GSPK, OF 14, s. 601–602.

¹⁴ Zob. *Aneks B*.

¹⁵ Por. GSPK, OF 14, s. 598; zob. *Aneks A*. W literaturze przedmiotu podawana jest błędna liczba 42 wystawców – zob. np. G. Błaszczyk, *op. cit.*, s. 639.

byli to kasztelanowie – sądecki Krystyn z Koziegłów i wojnicki Dobiesław z Oleśnicy¹⁶.

Grupa wyłaniająca się ze spisu jawi się jako dość zróżnicowana pod względem pozycji społecznej. Obok największych możnowładców koronnych, takich jak: Mikołaj z Michałowa, Krystyn z Koziegłów, Dębnowie Sienińscy oraz Piotr z Kurowa, dominowali przedstawiciele lokalnej szlachty, stanowiącej potencjalną klientelę dla wspomnianych dostojników. Związki klientarne są potwierdzone w przypadku Piotra Kurowskiego i Stanisława Marchockiego¹⁷. Zwracają też uwagę liczne powiązania genealogiczne i sąsiedzkie między wystawcami listów.

Według A. Szwedę powodami wystawienia własnych listów wypowiednich skierowanych do Świdrygiełły były wcześniejsze związki z Litwą bądź też – co mniej prawdopodobne – z samym wielkim księciem¹⁸. Tego rodzaju zaszłości, chociaż niewykluczone, potwierdzone są tylko w przypadku Dobiesława z Oleśnicy¹⁹. Wydaje się jednak, że wystarczającym powodem wystawienia listu było uczestnictwo w wyprawie po stronie swego monarchy i poczucie się do praktykowania zwyczajów z tym związanych albo – z perspektywy szeregojowej szlachty – być może naśladownictwo postępowania możnych panów.

ANEKS*

– A –

[po 23 lipca 1431 r.]²⁰

Spis czterdziestu pięciu dostojników i rycerzy polskich, którzy posłali sześć listów wypowiednich wielkiemu księciu litewskiemu Świdrygiełle.

Kop. *Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz Berlin-Dahlem, XX. Hauptabteilung, Ordensfoliant 14, s. 598.*

* W przypisach rzeczowych średniowieczna przynależność administracyjna przywoływanych miejscowości jest podawana wyłącznie w przypadku ich położenia poza ziemią lubelską.

¹⁶ *Annales seu cronicae*, lib. XI et XII, s. 28. Tu informacja, że obaj dostojnicy przyprowadzili na wyprawę własne chorągwie.

¹⁷ *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. 1–4, oprac. W. Bukowski, J. Kurtyka, J. Laberschek, Z. Leszczyńska-Skrętowa, A. Marzec, M. Mięka, K. Nabiałek, F. Sikora, M. Wilamowski, J. Wiśniewski, M. Wolski, współprac. S. Kołodziejki, cz. 1–4, Kraków 1980–2011, tutaj: cz. 3, s. 57–58 [dalej: SHGK].

¹⁸ A. Szweda, *Organizacja i technika*, s. 289–290.

¹⁹ G. Błaszczuk, *op. cit.*, s. 497; S. Szybkowski, *Rycerscy goście z Polski na dworze wielkiego księcia Witolda – próba portretu grupy*, w: *Litwa i jej sąsiedzi w relacjach wzajemnych (XIII–XVI w.)*, red. A. Kołodziejczyk, R. Kubicki, M. Radoch, Olsztyn–Gdańsk 2014, s. 89.

²⁰ Proponowana datacja wynika z daty pisma wielkiego mistrza do Świdrygiełły (23 VII 1431 r. – GSPK, OF 14, s. 601–602), będącego odpowiedzią na pismo książęce, w którym była mowa o listach wypowiednich przysłanych od króla polskiego, jego poddanych oraz od książąt mazowieckich (15 VII 1431 r. – *ibidem*, s. 600).

Reg. 1: SRPr., Bd. III, s. 495 (z błędną datą dzienną: 4 lipca); **2:** RHD, P. I/1, nr 5667, s. 354.

Uw. Tekst źródła wydany wedle zasad zawartych w: A. Wolff, *Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku*, „*Studia Źródłoznawcze*”, t. 1, 1957, s. 155–184.

[*Nagłówek*] Dye namen der herren dye dem grosfursten²¹ | bynnen dem vorrameten tage entsageten |

Nicolaus von Michalaw²² castellanus Cracoviensis hot Im entsaget Im besundern brife |

Cristinus von Koszegłowi²³ Castellanus Sandomiriensis [!]²⁴ Im besundern brife |

Dobeslaus von Olesthnycza²⁵ castellanus voyniciensis Im besundern brife |

²¹ Świdrygiełło, ur. w 1375 r. lub w 1376 r., od 1386 r. nosił też chrześcijańskie imię Bolesław, syn wielkiego księcia litewskiego Olgierda i księżniczki twerskiej Julianny, brat Jagiełły, pan Podola i książę nowogródzki (1400–1402), książę starodubski i briański (1404–1408, 1420–1430), od 1420 r. także książę czernihowski, wielki książę litewski (1430–1432), usunięty z tronu w 1432 r., w latach 1437–1452 zarządzał Wołyniem, zm. 10 II 1452 r. (J. Tęgowski, *Pierwsze pokolenia Giedyminowiczów*, Poznań–Wrocław 1999, s. 155–160).

²² Mikołaj zw. Białucha z Michałowa (pow. wiślicki) h. Poraj/Róża, syn kasztelana sandomierskiego Krzesława z Kurozwęk, kasztelan wojnicki (1389–1410), wojewoda sandomierski (1410–1430), kasztelan krakowski (1430–1438), starosta sieradzki (1406–1418), starosta krakowski (1418–1431 i 1432–1438), zm. przed 13 X 1438 r. (*Urzednicy małopolscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Kurtyka, T. Nowakowski, F. Sikora, A. Sochacka, P. K. Wojciechowski, B. Wyroznowski, Wrocław etc. 1990, nr 1136, 983, 142, 1291, 1293 [dalej: UrzMłp.]; *Urzednicy łączycy, sieradzcy i wielunscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Bieniak, A. Szymczakowa, Wrocław etc. 1986, cz. B, nr 357; A. Kamiński, *Mikołaj z Michałowa i Kurozwęk zw. Białucha*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 16, red. E. Rostworowski et al., t. 16, Wrocław etc. 1972, s. 123–126 [dalej: PSB]; B. Nowak, *Ród Porajów w Małopolsce w średniowieczu*, Kraków 2009, s. 227–240 i inne według indeksu).

²³ Krystyn z Koziegłów (księstwo siewierskie) h. Lis, syn kasztelana sądeckiego Krystyna, sędzia sądecki (1412–1427), kasztelan sądecki (1419–1437), tenutariusz kolski i przededki, zm. przed 7 V 1437 r. (UrzMłp., nr 1056, 1031; A. Gąsiorowski, *Starostowie wielkopolskich miast królewskich w dobie jagiellońskiej*, Poznań 1981, s. 42; *Urzednicy kujawscy i dobrzyńscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Bieniak, S. Szybkowski, Kórnik 2014, cz. B, nr 273; SHGK, cz. 3, s. 82–91; B. Śliwiński, *Lisowie Krzelowscy w XIV–XV w. i ich antenaci. Studium genealogiczne*, Gdańsk 1993, s. 95–105; idem, *Dziedzice Koziegłów*, w: *Siewierz, Czeladź, Koziegłowy. Studia z dziejów księstwa siewierskiego*, red. F. Kiryk, Katowice 1994, s. 262–264).

²⁴ Błędny tytuł. Krystyn z Koziegłów pełnił urząd kasztelana sądeckiego. Kasztelanem sandomierskim był wówczas Michał z Bogumiłowic (UrzMłp., nr 1031, 756).

²⁵ Dobiesław z Oleśnicy (pow. wiślicki) i Sienna (pow. radomski) h. Dębno, syn Zbigniewa, protoplasta Sienińskich (UrzMłp., nr 1138, 536, 758, 988, 1294; F. Kiryk, *Oleśnicki Dobiesław*, w: PSB, t. 23, red. E. Rostworowski et al., Wrocław 1978, s. 762–763; M. Koczerska, *Rola związków rodzinnych i rodowych w działalności publicznej Zbigniewa Oleśnickiego*, w: *Genealogia – rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. A. Radziwiński, J. Wroniszewski, Toruń 1996, s. 71–72; J. Wroniszewski, *Nobiles Sandomirienses. Rody Dębnów, Janinów, Grzymałów, Doliwów i Powatów*, Kraków 2013, s. 31).

Johannes²⁶ und Petrus von Syenno²⁷ des herren Dobeslay²⁸ Castellani voyniciensis sone Im besudern brife |

Petrus von Curow²⁹ huptman lublinensis, Crczeslaus von Grzibaw³⁰, Groth von Prusy³¹, Gyzinek von Gory³², Johannes von Kyiani³³, Albertus |von|^a Czebulka von Czechaw³⁴, Jacusius de Motaw³⁵, Johannes von

^aPrzekreślone.

²⁶ Jan zw. Wojnicki lub Oleski z Sienna i Oleska (pow. lwowski) h. Dębno, syn Dobiesława, brat łowczego sandomierskiego Piotra (zob. przyp. 25 i 27), podkomorzy przemyski (1441–1448); kasztelan lwowski (*Urzednicy wojewodztwa ruskiego XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. K. Przyboś, Wrocław 1987, nr 1864, 828 z błędami; M. Koczerska, *op. cit.*, tab. 2, s. 91; J. Wroniszewski, *Nobiles*, s. 31).

²⁷ Piotr z Sienna h. Dębno, syn Dobiesława, brat Jana (zob. przyp. 25 i 26), łowczy sandomierski (1441–1455) (*Uzupelnienia do spisu urzedników malopolskich XII–XVIII wieku*, oprac. W. Bukowski, A. Falniowska-Gradowska, W. Kłaczewski, J. Kurtyka, F. Sikora, w: *Burgrabiowie zamku krakowskiego XIII–XV wieku. Spisy*, oprac. W. Bukowski, Kraków 2000, s. 92; M. Koczerska, *op. cit.*, tab. 2, s. 91; J. Wroniszewski, *Nobiles*, s. 31 i przyp. 113).

²⁸ Zob. przyp. 25.

²⁹ Piotr z Kurowa (pow. szczyrzycki) h. Śreniawa, syn kasztelana żarnowskiego Klemena, brat arcybiskupa gnieźnieńskiego Mikołaja, starosta lubelski (1431–1432), kasztelan sądecki (1440–1459), sędzia sądecki (1440–1441), kasztelan lubelski (1460–1462). Posiadał włości w Lubelskiem, m.in. miasto Kurów (UrzMłp., nr 1318, 1032, 1056a, 540; S. A. Sroka, *Rodzina Kurowskich w sredniowieczu*, Kraków 1990, s. 6–7, 16–23, 39–43; A. Sochacka, *Wlasność ziemska*, s. 83–86).

³⁰ Krzesław zw. Półtorabek z Grzybowa i z Kurozwęk (pow. wiślicki) h. Poraj/Róża, syn Dobiesława, bratanek Mikołaja Białuchy (zob. przyp. 22), ur. ok. 1400 r., kanonik sandomierski, scholastyk skalbmierski, po 1419 r. porzucił stan duchowny, zastępca starosty krakowskiego (1435); podkomorzy sandomierski (1436–1438), kasztelan wiślicki (1438–1444); starosta generalny wielkopolski (1440–1443), kasztelan lubelski (1444–1459); zm. w 1459 r. (UrzMłp., nr 843, 1105, 539; B. Nowak, *op. cit.*, s. 253–257 i inne według indeksu).

³¹ Grot Grad z Prus (pow. sandomierski) oraz z Niedrzwicy i Borzechowa w ziemi lubelskiej h. Rawa (SHGL, s. 36; J. Wroniszewski, *Ród Rawiczów*, t. 1: *Warszowice i Grotowice*, Toruń 1992, s. 158–160).

³² Grzymek z Gór (pow. wiślicki) h. Bończa (?), zapewne identyczny z Grzymkiem z Borzechowa, mężem nieznaney z imienia córki Grota Grada (zob. przyp. 31), bratem podczesego lubelskiego Hektora z Niedrzwicy (SHGL, s. 36; A. Sochacka, *Wlasność ziemska*, s. 89; J. Wroniszewski, *Ród Rawiczów*, s. 159).

³³ Jan z Kijan h. Syrokomla, syn sędziego grodzkiego lubelskiego Piotra, wzmiankowany bez urzędu w latach 1416–1431, zapewne identyczny z łowczym lubelskim z lat 1448–1453 (UrzMłp., nr 548; A. Boniecki, *Herbarz polski*, t. 10, Warszawa 1907, s. 70; SHGL, s. 100; A. Sochacka, *Wlasność ziemska*, s. 93).

³⁴ Wojciech zw. Cebulka z Czechowa h. Cielepała, brat pisarza ziemskiego lubelskiego Mikołaja, sekretarza księcia Witolda, wzmiankowany w źródłach lubelskich do 1461 r. (SHGL, s. 57, 112, 140, 217, 290; A. Sochacka, *Wlasność ziemska*, s. 93; S. Szybkowski, *Ród Cielepałów w sredniowieczu. Studium genealogiczne*, Gdańsk 1999, s. 199–200 i tab. IV).

³⁵ Jakusz z Mętowa h. Sulima, syn Wojciecha, brat Jana (zob. przyp. 39), wzmiankowany od 1414 r. W 1424 r. ręczył za niego m.in. Grot Grad z Prus (Wroniszewski, *Ród Rawiczów*, s. 159), łowczy lubelski (1444) (Archiwum Państwowe w Lublinie, Księga ziemska

Elszcze³⁶, Zaclika von Meczygorze³⁷, dye alsampt och haben entsaget In eyme besundern brife |

Marcius von Luschow³⁸, Johannes von Mothaw³⁹, Johannes Salix⁴⁰ mit seynen geselschaft von Grodrio, Petrus von Szaweprzicze⁴¹, Jacobus von Szaweprzicze⁴², Paulus von Brzibislawicze⁴³, herre Prodotha von Jostkaw⁴⁴, Stanislaus von Borowincky⁴⁵, Johannes von Spitzzen⁴⁶, Jacobus Uneszow-

lubelska 1, s. 286 [dalej: KzL i nr książki]; SHGL, s. 151; UrzMłp., nr 547; A. Sochacka, *Własność ziemska*, s. 96).

³⁶ Jan z Leszcz (obecnie Leśce) h. Nałęcz, wzmiankowany w latach 1420–1457 jako *Leszczsky*, syn Grota, bratanek podsędka lubelskiego Andrzeja i zięć Marcisza z Łuszczowa (SHGL, s. 122; A. Sochacka, *Własność ziemska*, s. 100–101; zob. też przyp. 38).

³⁷ Zaklika z Międzygórze (pow. sandomierski) h. Topór, syn kanclerza Zakliki, zięć córki kasztelana lubelskiego Michała z Bogumiłowic i Janusza Kobyłańskiego, do 1432 r. wraz z braćmi tenutariusz solecki (*Zbiór dokumentów małopolskich*, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska-Kurasiowa, t. 7, Warszawa 1974, nr 2096), posiadacz dóbr w ziemi lubelskiej, m.in. części Bystrzycy (parafia loco) i Tyśmienicy, klient Tęczyńskich, zm. w 1451 r. (SHGL, s. 43; SHGK, t. 2, s. 645–646; *ibidem*, t. 3, s. 124; J. Kurtyka, *Tęczyńscy. Studium z dziejów polskiej elity możnowładczej w średniowieczu*, Kraków 1997, s. 415).

³⁸ Marcisz z Łuszczowa h. Strzemię, wzmiankowany w latach 1409–1445 (SHGL, s. 146), jako zm. wspomniany w 1451 r. (KzL 4, k. 49v). Jedną z jego córek była Małgorzata, żona Jana Lesieckiego (KzL 4, k. 49v; zob. przyp. 36).

³⁹ Jan z Mętowa h. Sulima, syn Wojciecha, brat Jakusza (zob. przyp. 35), wzmiankowany w latach 1414–1433 (SHGL, s. 151; KzL 2, k. 288v, 290v; B. Ulanowski, *Laudum Vartense*, „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny” 1888, 21, s. 291; A. Sochacka, *Własność ziemska*, s. 100).

⁴⁰ Jan Wierzba z Grodnej (pow. biecki, obecnie Grudna Kępska) ze swym pocztem (SHGK, cz. 2, s. 57–58). W 1432 r. w Chmielowie k. Parczewa dziedzicem był zapewne ten sam Jan Wierzba (SHGL, s. 49).

⁴¹ Piotr zw. Cholewa z Zawieprzyc h. Kopaszyna, wzmiankowany w latach 1427–1429 (SHGL, s. 285); brat Jakuba i Pawła z Przybysławic (zob. przyp. 42 i 43) oraz archidiakona lubelskiego Klemensa (J. Chachaj, *Archidiakoni lubelscy w XV w.*, „Nasza Przeszłość” 2009, 111, s. 69–71). W 1426 r. sołtys w Łopienniku i dworzanin królewski. Żoną Piotra była Beata z Kijan, siostra wzmiankowanego Jana (zob. przyp. 33; KzL 2, k. 58v).

⁴² Jakub zw. Cholewa z Zawieprzyc h. Kopaszyna, wzmiankowany w latach 1416–1429 (SHGL, s. 285); w 1428 r. w Zawieprzycach występowało dwóch Jakubów: 1) brat Piotra i Pawła z P. (zob. przyp. 41 i 43) oraz 2) bratanek Pawła z Przybysławic (KzL 2, k. 18, 32).

⁴³ Paweł zw. Cholewa z Przybysławic h. Kopaszyna, brat Piotra z Zawieprzyc, strażnik skarbu królewskiego (1428), sołtys w Wilkołazie (1430) (SHGL, s. 192), brat Piotra i Jakuba (zob. przyp. 41 i 42) oraz archidiakona lubelskiego Klemensa (J. Chachaj, *op. cit.*, s. 69–71).

⁴⁴ Prędota z Jastkowa h. Rawa. W źródłach występują w Jastkowie dwie osoby o tym imieniu: w latach 1409–1430 i 1441–1456 (SHGL, s. 82). J. Wroniszewski (*Ród Rawiczów*, I, s. 163–167 i tab. XVII) rozdziela Prędotę I z 1409 r. od Prędoty II z lat 1426–1463, syna wzmiankowanego, brata Grota z Jastkowa (A. Sochacka, *Najstarsze wiadomości o Jastkowie i okolicy*, w: *Z przeszłości Jastkowa*, red. Cz. Taracha, Lublin 2013, s. 27–40).

⁴⁵ Być może identyczny ze Stanisławem z Bobrownik k. Łęcznej (obecnie nieistniejących), bratem Marcisza/Markusza z Ciecierzyna, wzmiankowany w latach 1428–1446 (SHGL, s. 32), zm. przed 1453 r. (KzL 4, k. 129–129v, 138v; A. Sochacka, *Posiadłości Lewartów w Lubelskiem w późnym średniowieczu*, w: eadem, *Regimen – dominium – societas nobilium. Z dziejów gospodarki, administracji i polityki w Lubelskiem w średniowieczu*, Lublin 2014, s. 125).

⁴⁶ Jan ze Spiczyna h. Rawa? (identyfikacja niepewna). Na początku XV w. w Spiczynie

sthy⁴⁷, Pelko von Jasthaw⁴⁸, Stanislaus Tomaszewschy⁴⁹, Johannes Gzeszymow⁵⁰, Stanislaus von [vo] ^b Leseczschy⁵¹, Poguslaus von Drzewsche⁵², Mathias von Brzewloka⁵³, Mathias von Grodzeci⁵⁴, Stanislaus Marthowczschy⁵⁵, Olodiczeh Jonowsthi⁵⁶, Laurencius Lancziczschy⁵⁷, Johannes Boniczky⁵⁸, Michael Coripeczschy⁵⁹, Martinus Tropicziczschy⁶⁰, Sdibicza

notowano dwóch Janów: 1) syna Dobiesława występującego w latach 1414–1430 i 2) syna Prędoty h. Rawa (SHGL, s. 220; J. Wroniszewski, *Ród Rawiczów*, s. 80).

^bPrzekreślone.

⁴⁷ Jakub Unieszowski, wzmiankowany w latach 1409–1430 (SHGL, s. 250).

⁴⁸ Pełka z Jaszczowa h. Janina, wzmiankowany w latach 1428–1478, brat Mikołaja i Zbęka (SHGL, s. 91). Być może wywodził się z rodziny Swanków, znanych w XIV w. (J. Wroniszewski, *Pełka zwany Swank pierwszy starosta dobrzyński. Pochodzenie i przynależność rodowa*, w: *Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów Polski średniowiecznej i wczesnonowożytnej*, red. T. Jurek, W. Bukowski, t. 1, Kraków 2012, s. 305–319).

⁴⁹ Stanisław z Tomaszowic, wzmiankowany w latach 1427–1430 (SHGL, s. 242), pojawiał się w latach czterdziestych, wówczas także jako Stanisław z Chrzeńca (KzL 1, s. 124; KzL 5, k. 222).

⁵⁰ Jan z Krzesimowa, wzmiankowany w latach 1409–1429 (SHGL, s. 119). Najpewniej ten sam Krzesimowski występował w latach 1424–1425 w sądzie ziemskim w Sanoku wśród świadków zapisów łowczego krakowskiego i starosty sanockiego Janusza z Kobylan (*Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tzw. bernardyńskiego we Lwowie*, t. 11, wyd. O. Pietruski, X. Liske, Lwów 1886, nr 57, 112, 186).

⁵¹ Stanisław Lesiecki h. Nałęcz (?), wzmiankowany jeden raz w 1429 r. (KzL 2, k. 213; SHGL, s. 122). Niewykluczone, że spokrewniony z wymienionym Janem (zob. przyp. 36).

⁵² Bogusław z Drzewc, wzmiankowany w latach 1418–1443 (SHGL, s. 68).

⁵³ Maciej z Przewłoki, wzmiankowany w latach 1442–1466 (KzL 5, k. 169; KzL 1, s. 227; SHGL, s. 192).

⁵⁴ Maciej z Grodzca, niezidentyfikowany. Może chodzi tu o Macieja s. Mikołaja z Grodzca (na Mazowszu w obecnym pow. płońskim), który mógł po 1431 r. wstąpić do stanu duchownego. W latach 1439–1466 wspominany jest jako notariusz publiczny, wikariusz wieczysty krakowski, altarysta św. Katarzyny w kościele Mariackim w Krakowie, altarysta św. Marii Magdaleny w katedrze krakowskiej, kanonik kolegiat sądeckiej i krakowskiej, subkolektor świętopietrza, zm. przed 1477 r. (*Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej*, wyd. S. Kuraś, cz. 2, Lublin 1973, nr 386, przyp. 7; *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, t. 4, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1882, nr 1453, 1474, 1501; SHGK, cz. 1, s. 432, 439, *ibidem*, cz. 2, s. 458).

⁵⁵ Najprawdopodobniej Stanisław Marchocki (z Marchocic w pow. proszowskim) h. Topór, w 1431 r. określony jako domownik starosty lubelskiego Piotra z Kurowa, żonały z Elżbietą, córką Boksy z Janowic, zm. w 1438 r. (SHGK, cz. 1, s. 496; *ibidem*, cz. 2, s. 225, 226; *ibidem*, cz. 3, s. 378; *ibidem*, cz. 4, s. 90).

⁵⁶ Oldrzyczek (Oldrzych/Jędrzych?) Janowski (?), niezidentyfikowany.

⁵⁷ Wawrzyniec Łęczycycki (?), niezidentyfikowany.

⁵⁸ Jan Bonicki (?), niezidentyfikowany.

⁵⁹ Michał Korypiecki (?), niezidentyfikowany.

⁶⁰ Marcin Trąbczycki (?), niezidentyfikowany.

Rykowschy⁶¹, Stanislaus Sobeticzienschy⁶² Item eyn ander Stanislaus Tymelowschy⁶³, Abraham de Lutaw⁶⁴, Johannes von Mosny⁶⁵, Nicolaus von Luczka⁶⁶, Sawrza von Nedrywicza⁶⁷, Laurencius von Lnnow⁶⁸ herri, dye alsampt obenbenunpt haben och Im besundern brife dem herren grosfurst⁶⁹ entsaget.

– B –

Bystrzyca, 3 lipca 1431 r.

Mikołaj z Michałowa kasztelan krakowski, jako wierny poddany królewski, ze wszystkimi mu podlegającymi wypowiada wojnę/niezdgodę księciu litewskiemu Świdrygielle, który jego pana, króla polskiego Władysława zbrojnie pozbawił ojcowizny.

⁶¹ Niezidentyfikowany (imię mocno zdefektowane). Zaginiona dziś wieś Ryków leżała koła Ostrowa Lubelskiego. W 1419 r. spór o nią wiedli Stanisław z Ciechanek ze starostą lubelskim Zakliką z Korzkwi (SHGL, s. 205–206), a w 1428 r. Maciej z Ciechanek sprzedał połowę swego dziedzictwa zwanego Rykow z jeziorem Motycz Janowi z Kijan za 40 grzywien (KzL 2, k. 131v).

⁶² Zapewne Stanisław z Sobieszczan, wzmiankowany w latach 1416–1430 (SHGL, s. 218). W Sobieszczanach mieszkała uboga szlachta, wśród której w latach czterdziestych występowało co najmniej dwóch Stanisławów: 1) zwany Bobowski (KzL 1, s. 111, 142); 2) syn Bartka, zwany *Pisszdzon*, może tożsamy ze Stanisławem Piperem (KzL 5, k. 221; *Lubelska księga podkomorska XV wieku*, wyd. L. Białkowski, Lublin 1934, s. 28, 65).

⁶³ Stanisław może z Chmielowa (par. Bochoznica) k. Wąwolnicy, jednakże dziedzic o tym imieniu został tam poświadczony dopiero w 1470 r. (SHGL, s. 49).

⁶⁴ Abraham z Lutowa (?), niezidentyfikowany.

⁶⁵ Jan z Moszen (?). W Mosznach w latach 1414–1431 wzmiankowany był Jan h. Nałęcz, ale przez cały XV w. to imię było obecne wśród dziedziców wsi (SHGL, s. 155). W latach 1457–1458 występowała z kolei Śmieszawa, wdowa po Janie z Moszen, może identycznym z wystawcą listu (SHGL, s. 155; KzL 5, k. 210).

⁶⁶ Mikołaj z Łucki, wzmiankowany w 1430 r. (SHGL, s. 142). Być może tożsamy z Mikołajem, synem Jaśka, stryjcem Marcisza, piszącym się z Piotrowic, który w 1441 r. sprzedał swój dział w Łucce (KzL 1, s. 91), ale był w tej wsi wzmiankowany jeszcze w latach następnym (KzL 1, s. 112, 134, 229). W Łucce w latach czterdziestych notowano też Mikołaja zw. Boczek, ojca Jarosława (KzL 1, s. 154; KzL 5, k. 166; *Lubelska księga*, s. 24).

⁶⁷ Najpewniej Zawisza z Niedrzwicy h. Sulima (?). Być może krewny wzmiankowanych dziedziców Mętowa (zob. przyp. 35 i 39), gdzie w latach 1441–1442 pojawia się Zawisza, brat Andrzeja, a skądinąd wiadomo, że już w 1414 r. Mętowscy mieli też dobra w Niedrzwicy; w 1442 r. wzmiankowani są bracia Jana z Mętowa i Niedrzwicy: Piotr, Andrzej i właśnie Zawisza (SHGL, s. 151).

⁶⁸ Wawrzyniec z Linowa (?), niezidentyfikowany. Być może chodzi tu o Linów w pow. sandomierskim, k. Zawichostu, gdzie J. Wroniszewski lokalizuje rodzinę Słupców h. Rawa (SHGL, s. 37, 190; J. Wroniszewski, *Nobiles*, s. 81). W tej rodzinie brak jednak Wawrzyńca. Być może w Linowie dziedziczył inny prawdopodobny Rawita – Wawrzyniec z Czemiernik (SHGL, s. 59; J. Wroniszewski, *Ród Rawiczów*, s. 169).

⁶⁹ Zob. przyp. 21.

Or. Brak.

Kop. *Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz Berlin-Dahlem, XX. Hauptabteilung, Ordensfoliant 14, s. 599.*

Reg. 1: *SRPr., Bd. III, s. 495 (z błędną data dzienną: 4 lipca); 2: RHD, P. I/1, nr 5667, s. 354.*

Uw. *Tekst listu wydany wedle zasad zawartych w: A. Wolff, Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku, „Studia Źródłoznawcze”, t. 1, 1957, s. 155–184.*

[Nagłówek] In desem lauthe woren | dye entsage brife alle gemeynlich |

Illustri et preclaro principi domino Swidirgal⁷⁰, principi Lytuanie etc., Nicolaus de Micholaw⁷¹ Castellanus Cracouiensis seruicium prout nunc tempuc [s] postulat et requirit. Illustris ac magnifice princeps et domine, licet intencionis mee continue fuit, Serenitatis vestre in omnibus complacere et seruire tamen quod pronunc cum serenissimo principe domino Wladislao dei gratia Rege Polonie⁷² etc. domino meo graciousissimo Inquasdam displicencias et discordias racione patrimonii sue Serenitatis et principatus terrarum Lytuanie subintrastis prefata occupando castra et fortalicia sua cum exercitibus expugnando, conflictusque cum hominibus sue Serenitatis perpetrando. Quare cum omnibus meis [*mihi*] adherentibus, quos potero preualere, quamvis cum dolore Serenitati vestri et omnibus vestris diffido et me prenumio [*s: preuncio*], voloque et teneor prefato domino meo graciousissimo toto posse adherere tamquam fidelis sue Serenitatis seruator et subditus. Datum in Bysazicza⁷³ feria tertia in crastino visitacionis beate Marie virginis gloriosissime Anno domini 1431^{o74} meo sigillo presentibus sub impresso [s].

BIBLIOGRAFIA

Źródła rękopiśmienne

Archiwum Państwowe w Lublinie:

Księgi grodzkie i ziemskie lubelskie.

⁷⁰ Zob. przyp. 21.

⁷¹ Zob. przyp. 22.

⁷² Władysław II Jagiełło, ur. ok. 1362 r., syn wielkiego księcia litewskiego Olgerda i księżniczki twerskiej Julianny, brat Świdrygiełły, wielki książę litewski od 1377 r., król polski (1386–1434) (J. Tęgowski, *op. cit.*, s. 124–131).

⁷³ Najprawdopodobniej Bystrzyca w parafii Kielczewice ewentualnie Bystrzyca wieś parafialna (SHGL, s. 43–44).

⁷⁴ Wtorek nazajutrz po święcie Nawiedzenia Marii (2 lipca) wypadła wówczas 3 lipca (*Chronologia Polska*, red. B. Włodarski, wyd. 2, Warszawa 2007, tab. XXI/11, s. 369).

Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz Berlin-Dahlem, XX. Hauptabteilung:
Ordensfolianten
Ordensbriefsarchiv.

Źródła drukowane

- Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tzw. bernardyńskiego we Lwowie*, t. 11, wyd. O. Pietruski, X. Liske, Lwów 1886.
- Annales seu cronicae incliti regni Poloniae*, lib. XI (1413–1430), ed. G. Wyrozumski et al., Var-saviae 2000.
- Annales seu cronicae incliti regni Poloniae*, lib. XI et XII (1431–1444), ed. K. Ożóg et al., Var-saviae 2004.
- Codex epistolaris saeculi decimi quinti (1384–1492)*, t. 2, wyd. A. Lewicki, Kraków 1891.
- Codex epistolaris Vitoldi magni ducis Lithuaniae 1376–1430*, wyd. A. Prochaska, Kraków 1882.
- Fortsetzung zu Peter von Dusburgs Chronik von Conrad Bitschin*, Bearb. von M. Töppen, w: *Scriptores rerum Prussicarum*, Bd. III, Hrsg. von T. Hirsch, M. Töppen, E. Strehle, Leipzig 1866.
- Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, t. 4, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1882.
- Lubelska księga podkomorska XV wieku*, wyd. L. Białkowski, Lublin 1934.
- Regesta historico-diplomatica Ordinis S. Mariae Teutonicorum 1198–1525*, P. I: *Index Tabularii Ordinis S. Mariae Teutonicorum Regesten zum Ordensbriefsarchiv*, Vol. 1: 1198–1454, Bearb. von E. Joachim, Hrsg. von W. Hubatsch, Göttingen 1948.
- Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej*, wyd. S. Kuraś, cz. 2, Lublin 1973.
- Zbiór dokumentów małopolskich*, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska-Kurasiowa, cz. 7, Warszawa 1974.

Opracowania

- Biskup M., *Miscellanea archiwalne z okresu wojen polsko-krzyżackich z lat 1410–1414*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 1960, 2.
- Biskup M., *Trzynastoletnia wojna z Zakonem Krzyżackim 1454–1466*, wyd. 2, Oświęcim 2014.
- Biskup M., *Wojny Polski z Zakonem Krzyżackim 1308–1521*, wyd. 2, Oświęcim 2014.
- Błaszczuk G., *Dzieje stosunków polsko-litewskich*, t. 2: *Od Krewa do Lublina*, cz. 1, Poznań 2007.
- Boniecki A., *Herbarz polski*, t. 10, Warszawa 1907.
- Chachaj J., *Archidiakoni lubelscy w XV w.*, „Nasza Przeszłość” 2009, 111.
- Chronologia Polska*, red. B. Włodarski, wyd. 2, Warszawa 2007.
- Dunin-Wąsowicz T., *Sandomierska sieć drożna w wiekach średnich*, w: T. Dunin-Wąsowicz, *Drogami średniowiecznej Polski. Studia z dziejów osadnictwa i kultury*, Warszawa 2011.
- Gąsiorowski A., *Itinerarium Władysława Jagiełły 1386–1434*, Warszawa 1972.
- Gąsiorowski A., *Starostowie wielkopolskich miast królewskich w dobie jagiellońskiej*, Poznań 1981.
- Janeczek A., *Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego. Województwo białskie od schyłku XIV do początku XVII w.*, Warszawa 1993.
- Kamiński A., *Mikołaj z Michałowa i Kurozwęk zw. Białucha*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 16, red. E. Rostworowski et al., Wrocław 1972.
- Kiryk F., *Oleśnicki Dobiesław*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 23, red. E. Rostworowski et al., Wrocław 1978.
- Koczerska M., *Rola związków rodzinnych i rodowych w działalności publicznej Zbigniewa Oleśnickiego*, w: *Genealogia – rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym*

- w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym, red. A. Radziwiński, J. Wroniszewski, Toruń 1996.
- Kolankowski L., *Dzieje Wielkiego Księstwa Litewskiego za Jagiellonów*, t. 1: 1377–1499, wyd. 2, Oświęcim 2014.
- Kurtyka J., *Tęczyńscy. Studium z dziejów polskiej elity możnowładczej w średniowieczu*, Kraków 1997.
- Kwiatkowski K., *Wyprawa letnia 1410 roku*, w: S. Józwiak, K. Kwiatkowski, A. Szweda, S. Szybkowski, *Wojna Polski i Litwy z zakonem krzyżackim w latach 1409–1411*, Malbork 2010.
- Lewicki A., *Powstanie Świdrygiełły. Ustęp z dziejów unii Litwy z Koroną*, „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny” 1892, seria II, 4.
- Matusas J., *Švitrigaila Lietuvos didysis kunigaikštis*, Vilnius 1991.
- Nikodem J., *Wyniesienie Świdrygiełły na Wielkie Księstwo Litewskie*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 2003, 19.
- Nowak B., *Ród Porajów w Małopolsce w średniowieczu*, Kraków 2009.
- Osiński K., *Przejęcie stolca wielkksiążęcego przez Świdrygiełłę. Próba rekonstrukcji wydarzeń do końca 1430 roku*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 2015, 43.
- Полохов С., *Наследники Витовта. Династическая война в Великом княжестве Литовском в 30-е годы XV века*, Москва 2015
- Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. 1–4, oprac. W. Bukowski, J. Kurtyka, J. Laberschek, Z. Leszczyńska-Skrętowa, A. Marzec, M. Mikuła, K. Nabiałek, F. Sikora, M. Wilamowski, J. Wiśniewski, M. Wolski, współpr. S. Kołodziejcki, cz. 1–4, Kraków 1980–2011.
- Słownik historyczno-geograficzny województwa lubelskiego w średniowieczu*, oprac. S. Kuraś, w: *Dzieje Lubelszczyzny*, t. 3, red. T. Mencel et al., Warszawa 1983.
- Sochacka A., *Najstarsze wiadomości o Jastkowie i okolicy*, w: *Z przeszłości Jastkowa*, red. Cz. Taracha, Lublin 2013.
- Sochacka A., *Posiadłości Lewartów w Lubelskiem w późnym średniowieczu*, w: A. Sochacka, *Regimen – dominium – societas nobilium. Z dziejów gospodarki, administracji i polityki w Lubelskiem w średniowieczu*, Lublin 2014.
- Sochacka A., *Własność ziemska w województwie lubelskim w średniowieczu*, Lublin 1987.
- Sroka S. A., *Rodzina Kurowskich w średniowieczu*, Kraków 1990.
- Stolarczyk T., *Świdrygiełło przeciw Jagielle. Tzw. wojna łucka w 1431 r.*, „Mars” 2001, 10.
- Szweda A., *Feud in Medieval Poland. An Introduction into the Concept*, w: *Fehdehandeln und Fehdegruppen im spätmittelalterlichen und frühneuzeitlichen Europa*, Hrsg. von M. Prange, Ch. Reinle, Göttingen 2014.
- Szweda A., *Organizacja i technika dyplomacji polskiej w stosunkach z zakonem krzyżackim w Prusach w latach 1386–1454*, Toruń 2009.
- Szybkowski S., *Ród Cielepałów w średniowieczu. Studium genealogiczne*, Gdańsk 1999.
- Szybkowski S., *Rycerscy goście z Polski na dworze wielkiego księcia Witolda – próba portretu grupy*, w: *Litwa i jej sąsiedzi w relacjach wzajemnych (XIII–XVI w.)*, red. A. Kołodziejczyk, R. Kubicki, M. Radoch, Olsztyn–Gdańsk 2014.
- Śliwiński B., *Dziedzice Koziegłówek*, w: *Siewierz, Czeladź, Koziegłowy. Studia z dziejów księstwa siewierskiego*, red. F. Kiryk, Katowice 1994.
- Śliwiński B., *Lisowie Krzelowscy w XIV–XV w. i ich antenaci. Studium genealogiczne*, Gdańsk 1993.
- Tęgowski J., *Pierwsze pokolenia Giedyminowiczów*, Poznań–Wrocław 1999.
- Ulanowski B., *Laudum Vartense*, „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny” 1888, 21.

- Urzednicy kujawscy i dobrzynscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Bieniak, S. Szybkowski, Kórnik 2014.
- Urzednicy lęczyccy, sieradzcy i wielunscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Bieniak, A. Szymczakowa, Wrocław 1986.
- Urzednicy malopolscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Kurtyka, T. Nowakowski, F. Sikora, A. Sochacka, P. K. Wojciechowski, B. Wyzumska, Wrocław 1990.
- Urzednicy wojewodztwa ruskiego XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. K. Przyboś, Wrocław 1987.
- Uzupelnienia do spisu urzednikow malopolskich XII–XVIII wieku*, oprac. W. Bukowski, A. Falniowska-Gradowska, W. Kłaczewski, J. Kurtyka, F. Sikora, w: *Burgrabiowie zamku krakowskiego XIII–XV wieku. Spisy*, oprac. W. Bukowski, Kraków 1999.
- Wroniszewski J., *Nobiles Sandomirienses. Rody Dębnów, Janinów, Grzymałów, Doliwów i Powatów*, Kraków 2013.
- Wroniszewski J., *Pełka zwany Swank pierwszy starosta dobrzyński. Pochodzenie i przynależność rodowa*, w: *Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów Polski średniowiecznej i wczesnonowoczesnej*, t. 1, red. T. Jurek, W. Bukowski, Kraków 2012.
- Wroniszewski J., *Ród Rawiczów*, t. 1: *Warszowice i Grotowice*, Toruń 1992.
- Zawitkowska W., *Walka polityczno-prawna o następstwo tronu po Władysławie Jagielle w latach 1424–1434*, Rzeszów 2015.

ABSTRACT

The published text concerns one episode referring to the Polish-Lithuanian war in 1431. So far it has been used on the whole only through a short *regestum*. Thereby we can explore forty five personally known participants of the Lutsk' expedition, who sent letters of feud to the grand duke of Lithuania Svitrigaila from the military camp in Bystrzyca, in Lublin Land, on 3 July 1431. One of the letters, which was written by castellan of Cracow Nicolas of Michalov, is preserved and it is published in the *Annex*.

Key words: nobility, letter of feud, the Lutsk' expedition, edition of sources

NOTA O AUTORZE

Dariusz Wróbel – doktor nauk humanistycznych, zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Historii Polski Średniowiecznej i Dziejów Gospodarczych Instytutu Historii UMCS w Lublinie. W kręgu jego zainteresowań badawczych znajdują się: polityka zagraniczna Polski oraz udział w niej czynników społecznych w epoce późnopiastowskiej i wczesnojagiellońskiej, w szczególności stosunki polsko-krzyżackie, polsko-litewskie; szlacheckie elity polityczne w późnym średniowieczu – struktury i funkcjonowanie; system polityczny monarchii wczesnojagiellońskiej i jego ewolucja; rada królewska – jej miejsce w systemie politycznym i relacje z monarchą.